Damjan Tatić

PROMOVISANJE I ZAŠTITA PRAVA I DOSTOJANSTVA OSOBA SA INVALIDITETOM

U sedištu Ujedinjenih nacija u Njujorku od 23. avgusta do 3. septembra 2004. održano je 4. zasedanje Ad hoc komiteta UN za izradu nacrta Sveobuhvatne i integrativne konvencije o promovisanju i zaštiti prava i dostojanstva osoba sa invaliditetom. Na zasedanju su učestvovale delegacije 80 država članica UN, predstavnici agencija i ustanova UN, nacionalnih ustanova za ljudska prava i nekoliko desetina NVO iz celog sveta. Srbiju i Crnu Goru predstavljala je delegacija u sastavu: Nebojša Kaluđerović, ambasador SCG pri UN; Slađana Marković, pomoćnik ministra za rad, zapošljavanje i socijalnu politiku Republike Srbije; mr Damjan Tatić, ekspert Ministarstva za rad, zapošljavanje i socijalnu politiku Republike Srbije; Tamara Rastovac i Marija Antonijević, treći sekretari Misije SCG pri UN.

Radom Ad hoc komiteta predsedavao je Luis Galjegos Čiriboga, ambasador Ekvadora pri UN. Pored Galjegosa Čiriboge, Biro Ad hoc komiteta činila su 4 potpredsednika: Ivana Grolova iz Češke Republike, Lesli Gatan iz Filipina, Žanete Ndhlovu iz Južne Afrike i Karina Martenson iz Švedske. Neformalnim pregovorima državnih delegacija u plenumu, održanim tokom druge radne nedelje 4. zasedanja Ad hoc komiteta, predsedavao je koordinator, Don Makkej, ambasador Novog Zelanda pri UN.

Na svojoj prvoj sesiji 4. zasedanja, održanoj 23. avgusta 2004. godine, Ad hoc komitet usvojio je sledeći dnevni red:

1. otvaranje zasedanja;
2. usvajanje dnevnog reda;
3. organizacija rada;
4. razmatranje teksta Nacrta Konvencije sadržanog u Izveštaju Radne grupe Ad hoc komiteta UN za izradu Nacrta Sveobuhvatne i integrativne konvencije o promovisanju i zaštiti prava i dostojanstva osoba sa invaliditetom (Aneks I Izveštaja) – delova teksta koji nisu bili razmatrani na 3. zasedanju Ad hoc komiteta: Naziv i struktura Konvencije, deo preambule, definicije (član 3) i nadzor nad sprovođenjem Konvencije (član 25);
5. razmatranje kompilacije predloga i amandmana na tekst Nacrta Konvencije sačinjen od strane Radne grupe, sadržanih u Izveštaju Ad hoc komiteta sa 3. zasedanja Komiteta;
6. zaključci 4. zasedanja Ad hoc komiteta UN za izradu Nacrta Sveobuhvatne i integrativne konvencije o promovisanju i zaštiti prava i dostojanstva osoba sa invaliditetom;
7. razmatranje i usvajanje Izveštaja sa 4. zasedanja Ad hoc komiteta UN.

Posle usvajanja dnevnog reda i dogovora o organizaciji rada, održana je rasprava o preostalim delovima teksta Nacrta Konvencije Radne grupe. To-

kom ove rasprave Ad hoc komiteta o pojedinim članovima Nacrta Konvencije prvo su državne delegacije izlagale svoje stavove i po potrebi davale svoje predloge za izmene i dopune teksta. Potom su predstavnici agencija i ustanova UN, nacionalnih ustanova za ljudska prava i akreditovanih NVO pri UN (pretežno organizacija osoba sa invaliditetom) izložili stavove o pojedinim članovima Nacrta Konvencije.

Posle rasprave o nazivu, strukturi i preambuli Konvencije, definicijama i mehanizmu za nadzor nad sprovođenjem Konvencije, predsedavajući je predložio da se u plenumu, uz učešće NVO i nacionalnih ustanova za ljudska prava i agencija UN, održi drugi krug debate, o članovima 1 do 15 i 24 bis (član o međunarodnoj saradnji) Konvencije. Biro Ad hoc komiteta i sekretarijat su na osnovu izlaganja državnih delegacija u drugom krugu debate pripremili novu kompilaciju sugestija u vezi sa tekstom Nacrta Konvencije na osnovu koga su vođeni pregovori.

Po okončanju druge runde diskusija u plenumu, otpočeli su neformalni pregovori između državnih delegacija. Ovim pregovorima mogli su da prisustvuju i predstavnici agencija i ustanova UN, nacionalnih ustanova za ljudska prava i akreditovanih nevladinih organizacija pri UN. Potom su održavani neformalni sastanci državnih delegacija u malim grupama, kojima su predsedavali pojedini facilitatori. U plenumu su održani pregovori o članovima 4 (o opštim obavezama država potpisnica Konvencije), 5 (o podizanju nivoa svesti o osobama sa invaliditetom), 6 (o prikupljanju statističkih podataka) i 7. (o ravnopravnosti i nediskriminaciji osoba sa invaliditetom). Započeti su i neformalni sastanci o članovima 4, 5. i 6.

Tokom neformalnih pregovora postignut je značajan napredak u usaglašavanju teksta dva ključna člana Nacrta Konvencije – članu 4. o opštim obavezama, i članu 7. o nediskriminaciji i ravnopravnosti osoba sa invaliditetom. Ipak, kao što je koordinator pregovora, ambasador Makkej primetio, reč je o preliminarnim pregovorima, u nastavku rada Ad hoc komiteta države mogu insistirati da se bilo koje pitanje ponovo otvori, pošto niti jedno pitanje neće biti konačno rešeno i zatvoreno do finaliziranja pregovora o celini teksta, koji će biti upućen na potpisivanje i ratifikaciju članicama UN.

Delegacija Srbije i Crne Gore aktivno je učestvovala u diskusiji o ponuđenom tekstu Nacrta Konvencije. U plenarnoj diskusiji i u neformalnim konsultacijama u ime delegacije Srbije i Crne Gore govorio je mr Damjan Tatić.

Tokom diskusije u plenumu o strukturi Konvencije, delegacija Srbije i Crne Gore podržala je predloge EU i Novog Zelanda, kojima su se pridružile i Kanada i Čile, da struktura Konvencije bude u skladu sa strukturom drugih međunarodnih instrumenata o ljudskim pravima, da se izbegnu nepotrebna preklapanja sa drugim instrumentima, da se Konvencija fokusira na pitanja koja su relevantna za osobe sa invaliditetom, da građanska i politička prava treba odmah sprovoditi, dok je za ekonomska, socijalna i kulturna prava moguća progresivna realizacija. U debati koja se, posle podnošenja izuzetno detaljnog predloga od strane Meksika, vodila o mehanizmima za nadzor nad sprovođenjem Konvencije, Srbija i Crna Gora podržala je stav EU, Novog Zelanda i Kanade da mehanizmima nadzora treba posvetiti više pažnje pošto se usaglasi konačan tekst Konvencije, kako bi mehanizam

bio primeren sadržaju Konvencije. Srbija i Crna Gora zahvalila se delegaciji Meksika na zanimljivom predlogu, takođe je pozvala da se u proces predlaganja najprimerenijih rešenja mehanizama za nadzor nad sprovođenjem Konvencije uključe odgovarajuća tela UN koja se bave pitanjem ljudskih prava, poput Visokog komesarijata za ljudska prava. Učesnici zasedanja Ad hoc komiteta saglasili su se da se pitanjima naziva, strukture Konvencije, člana sa definicijama i mehanizmima za nadzor sprovođenja Konvencije vrate kada usaglase ostatak nacrta.

Prilikom drugog kruga rasprave o nacrtu člana 1. Konvencije o svrsi Konvencije, veći broj država podneo je amandmane na predlog Radne grupe. Neke države, poput Kostarike i Meksika, insistirale su da je promovisanje i zaštita prava i dostojanstva osoba sa invaliditetom svrha Konvencije. Druge, poput EU, smatrale su da naglasak treba da bude na osiguravanju uživanja svih prava i sloboda od strane osoba sa invaliditetom pod uslovima ravnopravnosti. Srbija i Crna Gora pridružila se stavu Norveške i Lihtenštajna da svrha Konvencije treba da bude definisana kratko i jasno. Poput ovih delegacija, podržala je upotrebu izraza "osigurati", mada je ispoljila fleksibilnost u pogledu zadržavanja formulacije predložene od strane Radne grupe, "promovisati i zaštititi". Na kraju rasprave predsedavajući je predložio formulaciju teksta koja bi obuhvatala većinu predloga i glasila: "Svrha Konvencije jeste da promoviše, zaštiti i osigura puno uživanje prava i sloboda osoba sa invaliditetom, njihovog dostojanstva i ravnopravnog učešća u društvu".

Tokom drugog kruga rasprave o nacrtu člana 2. Konvencije, koji uređuje načela na kojima se Konvencija zasniva, delegacija Srbije i Crne Gore podržala je tekst Radne grupe, uz izmene stava (c) predloženog od strane EU i Meksika, gde bi tekst glasio: "Puno i efikasno učešće i uključenost u sve sfere društvenog života za osobe sa invaliditetom na osnovama jednakosti". Srbija i Crna Gora takođe je podržala predloge velikog broja delegacija da rodna i polna jednakost bude jedno od načela na kojima će se Konvencija zasnivati. Konačno, Srbija i Crna Gora podržala je predlog EU, Meksika i Indije da formulacija o ostvarivanju ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava u skladu sa maksimalnim raspoloživim resursima i po potrebi, u sklopu međunarodne saradnje, preuzeta iz Konvencije o pravima deteta, bude uneta u ovu Konvenciju. No delegacija Srbije i Crne Gore predložila je da ova odredba bude uneta u tekst člana 4, koji govori o opštim obavezama. Sličan stav o predlogu EU, Meksika i Indije zauzele su i Australija, Južna Afrika, Kina, Norveška, Ruska Federacija, pa je u sledećem čitanju člana 4. razmatran i ovaj predlog o progresivnom ostvarivanju ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava. Sama delegacija Holandije, predsedavajućeg EU, tokom rasprave o članu 4. zahvalila se Srbiji i Crnoj Gori na podršci povodom predloga o progresivnom ostvarivanju ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava i prihvatila sugestiju da se to pitanje uredi u sklopu člana 4. Konvencije. Tokom rasprave o članu 4. nacrta Konvencije, delegacija Srbije i Crne Gore ponovo je izrazila svoju podršku predlozima EU, osim u pogledu odeljka (d) stava 1, jer je tu EU predložila da se nacrt Radne grupe suzi i da se predvidi sprečavanje samo akata diskriminacije osoba sa invaliditetom a ne svih akata koji nisu u skladu sa Konvencijom (kao što je to predložila Radna grupa). Srbija i Crna Gora podržala je

predlog EU za objedinjavanje članova 4. (o opštim obavezama države), 5. (o podizanju nivoa svesti o osobama sa invaliditetom) i 7. (o nediskriminaciji i ravnopravnosti osoba sa invaliditetom).

Prilikom drugog kruga rasprave o članu 6, o prikupljanju podataka o osobama sa invaliditetom, delegacija Srbije i Crne Gore podržala je predlog EU, uz novozelandski amandman da se tekst pojednostavi i veže za član o nadzoru nad sprovođenjem Konvencije.

Tokom drugog kruga rasprave o članu 7. Konvencije, o nediskriminaciji i ravnopravnosti osoba sa invaliditetom, delegacija Srbije i Crne Gore podržala je predlog EU kojim se daju definicije direktne i indirektne diskriminacije, razumnih adaptacija, specijalnih mera, uz kanadske amandmane. Apostrofirala je pitanje *razumnih adaptacija* kao suštinsko pitanje za osobe sa invaliditetom i ukazala na činjenicu da, ako Konvencija igde zbog specifičnosti materije treba da postavi presedan u međunarodnoj jurisprudenciji ljudskih prava, onda je upravo pitanje razumnih adaptacija materija gde treba postaviti takav presedan. Srbija i Crna Gora zahvalila se i delegaciji Meksika na ukazivanju na činjenicu da su ravnopravnost pred zakonom, priznanje pravne i poslovne sposobnosti različita pitanja koja treba da budu uređena posebnim članovima.

Iako je naziv člana 9. Nacrta Konvencije u tekstu Radne grupe "Jednako priznanje pred zakonom", ovaj član se pre svega fokusira na pitanje priznavanja poslovne sposobnosti. Srbija i Crna Gora je tokom debate, posle neformalnih konsultacija sa delegacijom Kanade, predložila spajanje tekstova predloga EU i Kanade. Srbija i Crna Gora takođe je podržala predlog Meksika da osobe sa invaliditetom imaju ne samo jednaka prava, već i obaveze, sugerišući unošenje ove odredbe u predlog EU. Predlog EU polazi od pretpostavke poslovne sposobnosti osoba sa invaliditetom, ali ova se ipak, u zakonom predviđenim slučajevima i u odgovarajućem postupku uz pravne garancije, može oduzeti. Kanadski predlog dalje elaborira koncepciju asistencije licima sa invaliditetom kojima je potrebna asistencija u ostvarivanju poslovne sposobnosti. Tokom debate delegacija Holandije zahvalila se Srbiji i Crnoj Gori na podršci predlogu EU i prihvatila sugestiju o spajanju predloga EU i Kanade. Ovaj predlog podržale su i druge države. Trinidad i Tobago je podržao predlog Srbije i Crne Gore o uključivanju meksičkog predloga o jednakim obavezama osoba sa invaliditetom u tekst predloga EU.

Tokom rasprave o članu 10. Nacrta Konvencije, o slobodi i sigurnosti ličnosti, delegacija Srbije i Crne Gore podržala je predlog EU o preformulisanju teksta Radne grupe kako bi se učinilo nezakonitim svako arbitrarno lišavanje slobode koje se ne zasniva na zakonu, uključujući i prisilno smeštanje osoba sa invaliditetom u ustanove. EU dalje predviđa da lišavanje slobode ne može da se vrši isključivo po osnovu invalidnosti i propisuje pravne garancije za osobe sa invaliditetom lišene slobode. Srbija i Crna Gora takođe je podržala predloge Novog Zelanda kojima se detaljnije uređuju pravne garancije i Kanade o nadoknadi za lica sa invaliditetom koja su nezakonito bila lišena slobode. Delegacija Srbije i Crne Gore pozdravila je i predloge Čilea i Kostarike usmerene na uređivanje režima izdržavanja lišenja slobode za osobe sa invaliditetom za koje je nadležni organ već doneo odluku o lišavanju slobode.

Prilikom drugog kruga rasprave o članu 12. Nacrta Konvencije, o nasilju i zlostavljanju osoba sa invaliditetom, delegacija Srbije i Crne Gore podržala je predlog EU da se tekst učini fokusiranijim prebacivanjem jednog deklaratornog dela 1. stava u preambulu. Srbija i Crna Gora takođe je podržala predloge da se u listu nedozvoljenih postupaka koji ugrožavaju osobe sa invaliditetom unesu napuštanje (predlog Republike Južne Koreje), mentalno i fizičko zlostavljanje (predlog Meksika) i ekonomska eksploatacija (predlog Novog Zelanda). Što se tiče predloga Kenije da se ovim članom uredi i pitanje oružanog sukoba, delegacija Srbije i Crne Gore iznela je stav da ovo pitanje treba urediti nekim drugim odredbama Konvencije, recimo u preambuli i predložila kompleksno sagledavanje problema u svetlu Ženevskih konvencija i drugih akata humanitarnog prava. Sličan stav o oružanom sukobu iznela je i delegacija SAD.

Tokom drugog kruga rasprave o članu 13. Nacrta Konvencije, delegacija Srbije i Crne Gore podržala je u načelu tekst Radne grupe, uz predložene amandmane EU u stavu (a) – službene umesto javne informacije; Novog Zelanda u stavu (b) – raznovrsni a ne alternativni oblici komunikacija; Novog Zelanda i Trinidada i Tobaga u stavu (c) – obrazovni programi o različitim oblicima komuniciranja neće biti pruženi samo osobama sa invaliditetom, već i njihovim porodicama i svim licima koja žele da komuniciraju sa ovim osobama.

Prilikom drugog kruga rasprave o članu 14. Nacrta Konvencije, delegacija Srbije i Crne Gore podržala je u načelu tekst Radne grupe, uz predložene amandmane EU u stavu 1 (mešanje u privatan život, umesto u privatnost; i Argentina je podnela istovetan amandman); Meksika u stavu 2(a) – proširivanje teksta pominjanjem mešanja u privatni život osoba sa invaliditetom, pored apostrofiranja bračnog i porodičnog života; i Tajlanda i Novog Zelanda u stavu 2(c) – očuvanje plodnosti osoba sa invaliditetom. Delegacija Srbije i Crne Gore takođe je podržala predlog EU da se tekst odeljaka (d) i (e) stava 2 pretvori u zasebne nove stavove 3 (o pružanju podrške osobama sa invaliditetom u vršenju roditeljskih i srodnih prava – usvojenje, starateljstvo i sl.) i 4 (invalidnost ne može biti isključivi razlog za odvajanje dece od roditelja, staralaca, usvojilaca, koji su osobe sa invaliditetom), apostrofirajući usvojeni standard poštovanja najboljeg interesa deteta.

Delegacije Meksika, Kine i Vijetnama podnele su odvojene predloge o novom članu 24 bis o međunarodnoj saradnji. Predlog Meksika bio je izuzetno detaljan. Delegacija Srbije i Crne Gore pridružila se stavovima EU, Novog Zelanda, Kanade, Norveške i SAD da je sprovođenje Konvencije pre svega obaveza svake pojedinačne države i da odredbe o međunarodnoj saradnji ne bi smele biti previše detaljne. Srbija i Crna Gora podsetila je da je pitanje međunarodne saradnje već pokriveno odredbama preambule i novousvojenog predloga opštih obaveza kojima se predviđa progresivna realizacija ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava u skladu sa maksimalnim raspoloživim resursima i po potrebi u sklopu međunarodne saradnje.

Tokom druge nedelje zasedanja Ad hoc komiteta državne delegacije vodile su neformalne pregovore o članovima 4, 5, 6. i 7 Nacrta Konvencije. Tokom usaglašavanja mnogih predloga vezanih za član 4. o opštim obavezama, prvo je razmatrana inicijativa da se u tekst unese odredba o progre-

sivnom sprovođenju ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava. U skladu sa predlogom koji je podnela tokom rasprave o članu 2. bis nacrta, Srbija i Crna Gora podržala je ovaj predlog, uz formulaciju sličnu formulaciji iz Konvencije UN o pravima deteta. Potom je koordinator predložio da se odredbe o razvoju istraživanja novih tehnologija, koje se ponavljaju u članovima 13 (o slobodi izražavanja i komuniciranja), 19 (o pristupačnosti), 20 (o ličnoj mobilnosti) Nacrta konsoliduju i unesu u opšte obaveze, radi pojednostavljenja teksta i izbegavanja nepotrebnih ponavljanja i preklapanja. Koordinator Makkej je dao sličan predlog i u odnosu na učešće organizacija osoba sa invaliditetom, koje se ponavlja u pojednim stavovima članova 5 (o podizanju nivoa svesti), 6 (o prikupljanju podataka i statistici), 18 (o učešću u političkom i javnom životu), 19 (o pristupačnosti) i 21 (o zdravstvenoj zaštiti i rehabilitaciji). Ovaj predlog su učesnici u debati listom podržali, s tim što je Indija predložila da se pored osoba sa invaliditetom apostrofira i učešće porodica osoba sa invaliditetom. EU, Meksiko, Norveška nisu podržali indijski predlog, ističući da Konvencija treba da se fokusira na osobe sa invaliditetom. Srbija i Crna Gora podržala je stav ovih država, konstatujući da su članovi porodica osoba sa invaliditetom ionako već uključeni u mnoge od organizacija osoba sa invaliditetom. Delegacija Srbije i Crne Gore podržala je sugestiju Libana da se civilni sektor po potrebi uključuje u procese konsultovanja, tamo gde je to primereno, kao i predlog Novog Zelanda o apostrofiranju stručnosti osoba sa invaliditetom, koju države moraju uzeti u obzir kada odlučuju o pitanjima koja se tiču tih osoba. Potom je na red došla rasprava o predlogu Afričke grupe da se garantovanje pravnih lekova za osobe sa invaliditetom u vezi sa svim njihovim pravima uvrsti u opšte obaveze. Ipak rezerve prema ovom predlogu iznele su čak i neke afričke države, poput Sijera Leonea, a mnoge druge države – Republika (Južna) Koreja, Australija, Kostarika, Novi Zeland, Kanada, EU, između ostalih – ukazale su na činjenicu da Konvencija mora biti u skladu sa drugim instrumentima za zaštitu prava, a da recimo Pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima ne predviđa pravne lekove. Australija, Kostarika, Kanada predložile su da se pitanje pravnih lekova uredi u članu 9 Konvencije, koji govori o jednakosti pred zakonom, u delu kojim bi se uredio pristup pravdi. Delegacija Srbije i Crne Gore podržala je predloge ovih delegacija. Većina delegacija zauzela je stav da Konvencija treba da sadrži neke odredbe o pravnim lekovima, no one ne treba da se nalaze u članu koji uređuje opšte obaveze država potpisnica.

Rasprava o tekstu nacrta člana 4. Konvencije nastavila se u neformalnim konsultacijama pod rukovodstvom facilitatora Ančila iz Argentine. Prvo pitanje bilo je kako najbolje uklopiti formulaciju o progresivnom ostvarivanju ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, preuzetu iz Konvencije o pravima deteta, u tekst člana 4. Delegacija Srbije i Crne Gore predložila je unošenje te formulacije u uvodni deo člana, Australija je podržala ovaj predlog, a kasnije je i sam facilitator u svom predlogu konsolidovanog teksta člana 4, o kome su vođene konsultacije, zauzeo sličan stav. Potom je bilo reči o merama koje države treba da preduzmu radi izmena, poništavanja pravnih akata koji su suprotni Konvenciji. Delegacija Srbije i Crne Gore podržala je stavove EU i Novog Zelanda u vezi sa izmenama i poništavanjem zakona,

i stavove Kostarike, Kine i Novog Zelanda u vezi sa preduzimanjem mera kako bi se eliminisali običaji suprotni Konvenciji.

Neformalni pregovori o članu 5. Konvencije o podizanju nivoa svesti o osobama sa invaliditetom na žalost nije dovela do približavanja stavova oko konačnog teksta. Iako nije bilo suštinskih razmimoilaženja, neke od delegacija posvetile su značajan deo debate insistiranju na malim jezičkim nijansama, prilično tvrdo držeći se polaznih stavova. Delegacija Srbije i Crne Gore pokušala je da debatu usmeri u konstruktivnijem pravcu. U svojim izlaganjima predstavnik Srbije i Crne Gore orijentisao se prema stavovima EU i Novog Zelanda.

Tokom neformalnih pregovora u plenumu o tekstu člana 6. Nacrta Konvencije, Odeljenje UN za statistiku podnelo je informaciju o međunarodnim standardima prikupljanja informacija, koji sadrže garancije za poštovanje privatnosti i sprečavanje zloupotreba ovih informacija. Na taj način otklonjene su mnoge nedoumice i strahovi vezani za prikupljanje statističkih podataka. EU je predložila jednostavniji tekst o prikupljanju informacija, uz odgovarajuće garancije, koji bi činio deo člana o nadzoru nad sprovođenjem Konvencije. U svetlu insistiranja mnogih delegacija da tekstovi o prikupljanju podataka i o nadzoru budu u istom delu Konvencije koji uređuje sprovođenje, ali da čine odvojene članove, EU je prihvatila predlog o dva odvojena člana na kraju. Mreža žrtava nagaznih mina LSN predložila je tekst kojim se uređuju garancije poštovanja privatnosti, po uzoru na međunarodne akte vezane za prikupljanje statistike. Srbija i Crna Gora je podržala tokom rasprave tekst predložen od strane EU, uz amandmane Norveške i Meksika da se tekst bavi i pitanjem distribucije prikupljenih podataka o osobama sa invaliditetom. Dalje usaglašavanje teksta člana 6. Nacrta Konvencije nastavljeno je u neformalnim konsultacijama, tokom kojih su Meksiko i Izrael izneli novi predlog, zasnovan na predlozima EU i Mreže žrtava nagaznih mina. Ipak, značajan broj delegacija, uključujući Srbiju i Crnu Goru, iznele su rezerve u odnosu na ovaj isuviše detaljan predlog i ponovile podršku predlogu EU.

Neformalni pregovori u plenumu nastavljeni su diskusijom o članu 7. Konvencije. Prema oceni mnogih delegacija, reč je o ključnom članu Konvencije koji uređuje suštinska pitanja nediskriminacije i ravnopravnosti osoba sa invaliditetom. Delegacije su prilično lako postigle saglasnost o pojednostavljivanju teksta uvodnog stava člana. Intenzivnija debata vodila se o definiciji diskriminacije u stavu 2 člana 4. Srbija i Crna Gora podržala je definicije direktne i indirektne diskriminacije koje je dala EU, uključujući izvesna lingvistička doterivanja predložena od strane Kanade i Novog Zelanda. Pošto je Meksiko ponudio definiciju diskriminacije po osnovu invalidnosti iz Interameričke konvencije o sprečavanju diskriminacije po osnovu invalidnosti, koja uključuje prošlu i pretpostavljenu invalidnost, na kojima su insistirali i Australija i Izrael, Srbija i Crna Gora izrazila je spremnost da razmotri tu definiciju. Ipak, EU nije prihvatila predlog Meksika, a većina delegacija nije pokazala spremnost da prihvati definiciju indirektne diskriminacije koju je ponudila EU. Zato je koordinator predložio da u tekstu stava 2 budu samo pomenute direktna i indirektna diskriminacija po osnovu invalidnosti, bez davanja definicije indirektne diskriminacije. Vođena je intenzivna diskusija o tekstu stava 3, ko-

jim se predviđa da svako različito postupanje, ako je usmereno na postizanje razumnog i legitimnog cilja, ne mora predstavljati diskriminaciju. Veći broj zemalja, između ostalih Indija, Gana, Kanada i Izrael, zalagale su se za zadržavanje ovog stava, no druge delegacije, između ostalih EU, Meksiko, Kostarika, Tajland, Norveška, kao i Srbija i Crna Gora, zalagale su se za brisanje ovog stava. Na kraju diskusije bilo je jasno da će biti neophodan nastavak pregovora o ovom osetljivom pitanju. Značajniji napredak ostvaren je oko usaglašavanja teksta stava 4, kojim se definiše koncept razumnih adaptacija, čija primena je, uprkos sitnijim razmimoilaženjima, dobila široku podršku.

Izveštaj koordinatora Makkeja sa neformalnih pregovora i Izveštaj Ad hoc komiteta sa 4. zasedanja, usvojeni su konsenzusom. Predsedavajući Ad hoc komiteta insistirao je na intenziviranju pregovora tokom 2005. godine, kako bi Konvencija što pre bila usvojena. Pošto su države članice nesporno demonstrirale političku volju da usvoje kvalitetnu Konvenciju što pre, neophodno je ispoljavanje još veće fleksibilnosti tokom sledeće runde pregovora. S obzirom na neprocenjiv doprinos koje organizacije osoba sa invaliditetom daju radu na Konvenciji, nužno je naći sredstva kako bi se obezbedio nastavak njihovog učešća na sledećim zasedanjima Ad hoc komiteta. Ponovljen je poziv državnim delegacijama da u svoje redove nastave da uključuju same osobe sa invaliditetom. Do sada je Srbija i Crna Gora uspešno odgovarala ovim apelima, što je jedan od faktora koji je doprineo ugledu delegacije u Ad hoc komitetu. Generalna skupština UN odlučivaće krajem godine o terminu 5. zasedanja Ad hoc komiteta, a predloženo je da se zasedanje održi u Njujorku od 10. do 21. januara 2005. godine.

Nastup delegacije Srbije i Crne Gore na 4. zasedanju Ad hoc komiteta bio je izuzetno uspešan! Kao posledica diskusija u plenumu, članovi Biroa Ad hoc komiteta, na čelu sa predsedavajućim, naimenovali su eksperta Srbije i Crne Gore Damjana Tatića za *facilitatora* voditelja neformalnih pregovora državnih delegacija o članu 19 Konvencije, koji uređuje pitanje pristupačnosti. Predstavnici Srbije i Crne Gore imali su niz bilateralnih kontakata i razgovora sa predsedavajućim Ad hoc komiteta, ambasadorom Galjegosom Ćiribogom, potpredsednicom Ad hoc komiteta Ivanom Grolovom, ostalim članovima Biroa i Sekretarijata, koordinatorom, ambasadorom Makkejom, sa predstavnicima državnih delegacija Holandije (predsedavajući EU), Novog Zelanda, Kanade, Slovenije, Norveške, Južne Afrike, Izraela, Namibije, Trinidada i Tobaga, Indije, Meksika, Nemačke, Irske, Velike Britanije, Češke Republike, Lihtenštajna, Argentine. Intenzivni su bili i kontakti sa predstavnicima nevladinih organizacija osoba sa invaliditetom – Svetskom federacijom gluvih WDF, Mrežom žrtava nagaznih mina LSN, "Save the Children", Evropskim forumom za pitanja invalidnosti EDF, Svetskom federacijom osoba sa invaliditetom DPI.

Deo putnih troškova eksperta SCG Damjana Tatića (avionske karte) pokrio je "Handicap International", koji je i ranije podržavao učešće osoba sa invaliditetom iz SCG u radu na Nacrtu Konvencije o promovisanju i zaštiti prava i dostojanstva osoba sa invaliditetom.

Kao i tokom ranijih zasedanja Radne grupe i Ad hoc komiteta, celokupno osoblje Misije SCG pri UN, na če-

lu sa ambasadorom Kaluđerovićem, pružilo je izuzetnu podršku učešću delegacije naše zemlje na 4. zasedanju Ad hoc komiteta.

S obzirom na to da aktivno učešće delegacije Srbije i Crne Gore doprinosi poboljšanju ugleda Srbije i Crne Gore u izuzetno osetljivoj oblasti zaštite ljudskih prava, neophodno je da naša zemlja nastavi intenzivno učešće u radu na trenutno najznačajnijem dokumentu u sferi ljudskih prava na sledećim zasedanjima Ad hoc komiteta tokom 2005. godine. Do početka novog zasedanja Ad hoc komiteta neophodno je intenzivirati popularisanje Konvencije u zemlji, upoznati sve nadležne državne organe, same osobe sa invaliditetom i njihove organizacije, ali i u stručnu i najširu javnost sa sadržajem Nacrta Konvencije i njenim značajem za sferu zaštite ljudskih prava. U tom pogledu od koristi će biti i internet sajt Ujedinjenih nacija na kome se nalaze svi materijali sa 4. zasedanja Ad hoc komiteta http://www.un.org/esa/socdev/enable/rights/.

Član delegacije – ekspert SCG na
4. zasedanju Ad hoc komiteta
mr Damjan Tatić

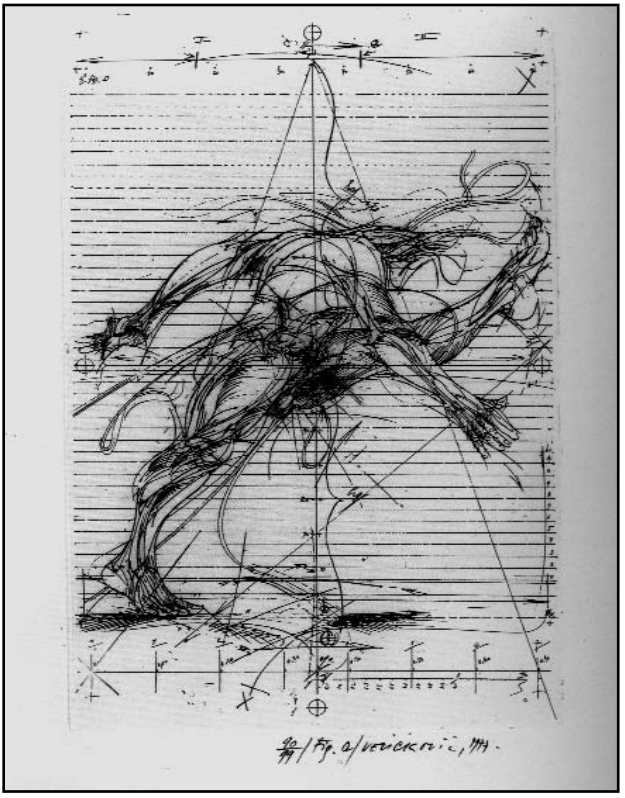

Vladimir Veličković – *Fig. D*, 1977.